

УДК 378:373.31

DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-3-292-300

The forming of research abilities of future primary school teachers as a problem of pedagogical science

Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи як проблема педагогічної науки

Katerina Stepaniuk,

candidate of pedagogic sciences,
associate professor

<https://orcid.org/0000-0002-5379-8402>

katerinastepanyk@gmail.com

*Berdiansk State Pedagogical
University*

✉ 4 Schmidt St., Berdiansk,
Zaporozhye region, 71100

Катерина Степанюк,

кандидат педагогічних наук, доцент

*Бердянський державний
педагогічний університет*

✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100

Original manuscript received September 07, 2018

Revised manuscript accepted November 02, 2018

ABSTRACT

The article is devoted to the analysis of research skills of future teachers of elementary school as a problem of pedagogical science. The definitions of "formation", "educational and research activity", "research activity", "scientific research competence", etc. are described in detail.

The author of the article states that in the process of research, a young scientist must go through all or at least the majority of the stages of the search.

The paper stresses that the formation of research skills of future teachers is part of a wider process – the formation of students of research competence. It involves the search, analysis and selection of the necessary information, its comprehension, transformation, preservation and introduction into practice, expansion of cognitive resources, solving of cognitive tasks in different kinds of activities, possession of methods of activity in non-standard situations.

The components of research competence, the basis of which are the relevant research skills as a necessary condition for the stability of their professional level, are characterized.

It is noted that the formation of research skills of future primary school teachers is most effectively carried out in solving educational and research tasks, the implementation of which involves the students carrying out certain research activities, which are the basis for the analysis of the content of the material and methods of working with it, the definition of opportunities for differentiation.

The article describes the author's definition of an educational-research task, which is understood as a problem task, which involves the study of certain facts and phenomena, actualization of knowledge about them in order to develop and systematize subjectively new information about reality

Involvement of students in research activities takes place while conducting educational and research tasks, which allows them to study their own professional activities, identify ways to improve it.

The result of the study is the conclusion that the process of formation of research skills is described in pedagogical studies mainly based on the traditional view on the organization of the learning process. However, the introduction of modern teaching technologies reveals new opportunities for their formation.

Key words: *skills, research, research skills, pedagogical skills, formation of research skills.*

Вступ. У концептуальних положеннях Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті (2002 р.), законів України „Про освіту” (2017 р.) та „Про вищу освіту” (2014 р.), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2012 р.) зазначається, що головними завданнями реформування вищої освіти є виховання особистості, здатної здійснювати продуктивну професійну діяльність на високому науковому та фаховому рівнях; орієнтація навчального процесу на забезпечення розвитку творчої особистості майбутніх учителів, озброєння їх професійною компетентністю, у структурі якої значне місце посідають дослідницькі вміння.

Оскільки формування дослідницьких умінь учнів на елементарному рівні розпочинається в початковій школі, саме від підготовленості вчителів початкової школи залежить, яка база для подальшої пошукової діяльності школярів закладатиметься під час навчання. Відтак, проблема формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи має важливе педагогічне значення.

Мета статті – схарактеризувати особливості формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи як проблеми педагогічної науки.

Методи та методики дослідження. Теоретико-методологічний аналіз проблеми здійснювався за допомогою аналізу, синтезу, порівняння й узагальнення окресленої проблеми.

Результати та дискусії. Поняття „формування”, його зміст, механізми, умови та можливість здійснення педагогічного впливу ґрунтуються на здобутках видатних психологів (Л. Виготського, В. Давидова, Є. Кабанової-Меллер О. Леонтьєва, К. Платонова, С. Рубінштейна та ін.) та педагогів (Ю. Бабанського, Є. Ільїна, Л. Ітельсона, В. Качнева, В. Містюка, В. Онищука та ін.), які вживають означений термін для характеристики процесу засвоєння особистістю понять, формування умінь, нового виду діяльності тощо. В. Семиченко визначає його як діяльність експериментатора-дослідника або вчителя, пов’язана з організацією засвоєння певного елемента соціального досвіду (поняття, дії) (Семиченко, 2007:24).

А. Степанюк та Л. Барна визначають два шляхи формування дослідницьких умінь студентів. Перший – формування методів наукового пізнання, другий – створення освітнього середовища, яке реалізує принцип „навчання через дослідництво”. Учені пропонують таку структуру подання інформації про методи наукового пізнання: 1. Ознайомлення з групою найбільш близьких, взаємопов’язаних методів наукового пізнання, необхідних для засвоєння програмового матеріалу. 2. Конкретизація

знань про кожний метод. 3. Узагальнення знань про методи наукового пізнання (Степанюк та ін.).

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок про існування різних концепцій формування вмінь, основними з яких є : формування інтелектуальних умінь і навичок; поетапного формування розумових дій; трансформації умінь у навички; трансформації навичок у вміння.

Найбільш поширеною є концепція поетапного формування розумових дій, яка знайшла відображення в дослідженнях П. Гальперіна та Н. Талізної (Гальперін та ін., 1999). Вона ґрунтується на психологічній структурі пізнавальної діяльності: *ціль–мотив–зразок–операція–результат–корекція* та відводить головну роль у процесі формування вмінь орієнтовній основі дій. Відповідно до цієї теорії визначається три види орієнтувань: для першого виду характерним є визначення орієнтира методом спроб та помилок; другий вид передбачає, що вміння формуються за запропонованим алгоритмом; характерною ознакою третього виду орієнтувань є цілий клас завдань. Ознака цього типу орієнтувань – швидкість і безпомилковість, велика стійкість і широта переносу (Гальперін та ін., 1999).

У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу праці, присвячені проблемам формування дослідницьких умінь, вчених С. Балашової, В. Базелюка, В. Литовченко, О. Миргородської, Н. Недодатко, О. Рогозіної, М. Фалько та ін. Розглядаючи процес формування дослідницьких умінь майбутніх учителів музики, М. Фалько визначає дослідницькі вміння як комплекс професійних якостей, які забезпечують готовність студентів вищих педагогічних закладів освіти виконувати цілеспрямовані, аналітико-синтетичні, діагностичні, пошуково-перетворювальні дії на основі практичного застосування систематизованих знань (Фалько, 2005: 53).

О. Рогозіна визначила та обґрунтувала оптимальні педагогічні умови відповідно до нових підходів формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів трудового навчання, розробила та впровадила в практику модель навчально-дослідницької діяльності студентів, що дало змогу доповнити зміст навчальних дисциплін завданнями дослідницького характеру (Рогозіна, 2007).

За О. Остряньською, комплексні педагогічні вміння є володінням гнучкою системою усвідомлених, цілеспрямованих, взаємопов'язаних розумових і практичних дій, які дозволяють учителю успішно здійснювати навчально-педагогічні дослідження в умовах, що змінюються. Ученою виокремлено такі вміння: навчальні, виховні, гностичні, конструктивні, організаторські, діагностичні, педагогічного спілкування, дослідницькі, артистичні, працювати з батьками тощо (Остряньська, 2002).

Аналіз досліджень С. Балашової, В. Базелюка, В. Литовченко, О. Миргородської, Н. Недодатко, О. Рогозіної, М. Фалько та ін. свідчить, що в більшості згаданих праць проблема формування дослідницьких умінь розглядається в контексті підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів та майбутніх учителів іноземної мови, географії,

математики, фізики тощо. Однак поза увагою науковців залишається проблема формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи. У наукових працях запропоновано вирішення цієї проблеми лише частково, а єдиного системного підходу взагалі бракує.

Аналіз наукових джерел показав, що засобами формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи найчастіше називають „дослідницьку діяльність”, „навчально-дослідницьку діяльність” та „науково-дослідницьку діяльність”. Коротко проаналізуємо ці поняття.

Важливими для розуміння окремих аспектів дослідницької діяльності є праці В. Андреева, В. Загвязинського, Е. Зеєра, В. Сластьоніна та ін. Висновки вчених щодо її структури стали орієнтирами у визначенні поняття „дослідницька діяльність” у контексті нашого дослідження. Так, в Енциклопедії освіти термін „дослідницька діяльність” визначається як безпосередньо пов'язана з вирішенням творчого, дослідницького завдання діяльність, що не має наперед відомого результату та передбачає етапи, характерні для наукового дослідження (Енциклопедія освіти, 2008:236).

Як стверджує Г. Кловак, залучення студентів у дослідницьку діяльність відбувається шляхом упровадження новацій у практику та перевірки вірогідності отриманих даних. Ґрунтовне дослідження вказує, що в освітній практиці особливої уваги набувають дослідницькі компоненти, які поступово стають дуже важливою складовою педагогічної діяльності кожного вчителя (Кловак, 2005:34). А проведення майбутніми вчителями педагогічних досліджень є свідомим цілеспрямованим пошуком шляхів удосконалення педагогічного процесу з використанням певного наукового апарату, теоретичних та емпіричних методів.

У педагогічній літературі дослідницька діяльність характеризується пізнавальною активністю та самостійністю з креативним потенціалом, що вимагає наявності високого рівня сформованості дослідницьких умінь. Таким чином, у процесі дослідницької діяльності молодий науковець повинен пройти всі або принаймні більшість стадій пошуку, а саме: спостереження фактів, явищ, подій і постановка запитань; усвідомлення проблеми і самостійне її формулювання; висловлення інтуїтивних здогадів, передбачень, формулювання гіпотез; добір способів перевірки гіпотез; організація спеціальних спостережень і дослідів; перевірка способів розв'язання гіпотез, їхнє пояснення; практичні висновки й остаточне утвердження гіпотези; контрольна перевірка окремих етапів дослідження.

Вивчаючи можливості формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи, важливо проаналізувати поняття „науково-дослідницька діяльність” та „навчально-дослідницька діяльність”. Навчально-дослідницька діяльність, як стверджує М. Князян, дозволяє перейти від репродуктивного до активного рівня засвоєння знань, розвивати пізнавальну активність, творче мислення, вміння проводити педагогічні дослідження (Князян, 1998:4).

Отже, поєднання двох видів діяльності (науково-дослідницької, що передбачає отримання об'єктивно нових знань, та навчально-дослідницької, спрямованої на відкриття суб'єктивно нового результату) підвищує рівень культури розумової праці, вмінь використовувати методи педагогічного дослідження у майбутніх учителів.

Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів є складовою більш широкого процесу – формування в студентів дослідницької компетентності. Вона передбачає пошук, аналіз та відбір необхідної інформації, її осмислення, перетворення, збереження та впровадження в практику, розширення пізнавальних ресурсів, розв'язання пізнавальних завдань у різних видах діяльності, володіння прийомами діяльності в нестандартних ситуаціях. Така діяльність дозволяє на високому рівні проводити педагогічні дослідження та оволодівати дослідницькими вміннями.

Досліджуючи проблему професійно-наукової підготовки майбутнього вчителя початкових класів, Б. Андрієвський та Л. Петухова зазначають, що одним із суттєвих завдань його підготовки є формування у нього науково-дослідницької компетентності як необхідної умови його професійного зростання, стабільності, орієнтації в широкому арсеналі інноваційного руху, наукових розробках і авторських школах, якісної організації навчально-виховного процесу (Андрієвський та ін., 2006: 9).

С. Раков вважає, що дослідницька компетентність належить до предметно-галузевих і визначається як володіння методами дослідження соціально та індивідуально значущих завдань (Раков, 2005). За Л. Бурчак, дослідницька компетентність є якістю, що проявляється в потребі особистості володіти методологією творчості; умінні спостерігати й аналізувати, висувати гіпотези щодо вирішення дискусійних питань; виконувати дослідницьку роботу; вмінні проводити педагогічні дослідження; узагальнювати та передбачати наслідки досліджень в процесі навчання у ВНЗ та в подальшій професійній діяльності (Бурчак, 2012:6).

Таким чином, дослідницька компетентність характеризується такими складовими:

- уміння визначати тему дослідження;
- уміння використовувати техніку формулювання запитань;
- уміння формулювати дослідницькі гіпотези;
- володіння різними способами відображення та фіксації інформації;
- уміння планувати дослідження;
- уміння працювати з джерелом;
- уміння оформлювати науково-дослідну роботу;
- знання форм представлення результатів дослідження, аналізу та оцінки дослідницької роботи;
- уміння складати план виступу.

Означені параметри дослідницької компетентності є узагальненими вміннями, тобто такими, що можуть бути використані

майбутніми вчителями початкової школи при розв'язанні широкого кола проблем у професійній діяльності.

Вважаємо, що основою дослідницької компетентності є відповідні дослідницькі вміння як необхідна умова стабільності їхнього професійного рівня, орієнтації в інноваційних процесах в освіті, наукових розробках і авторських школах, практиці ефективного навчання і виховання молодших школярів. Разом з тим, важливим є послідовне виконання самостійних досліджень та розв'язання навчально-дослідницьких завдань, що дозволяє сформувати суб'єктивний досвід дослідницької діяльності.

У психолого-педагогічній науці поряд із терміном „навчально-дослідницькі завдання” широко використовуються поняття „навчально-дослідницька задача”, „проблемна задача”, „проблемне запитання”, „дидактико-методична задача” тощо.

Розкриваючи педагогічні засади формування творчої особистості майбутнього вчителя шляхом актуалізації його науково-дослідного потенціалу, М. Князян визначає низку принципів, на яких вони ґрунтуються, зокрема: безперервності, взаємозв'язку форм, засобів і методів навчання, компліментарності та діагностичності (Князян, 1998:5). Відповідно до названих принципів, учена поділяє навчально-дослідницькі завдання на три групи: а) навчально-дослідницькі завдання алгоритмічного рівня; б) навчально-дослідницькі завдання частково-пошукового рівня; в) навчально-дослідницькі завдання креативного рівня. Виконання цих завдань сприяє розвитку таких дослідницьких умінь, як виділення об'єкта дослідження, висунення попередніх гіпотез, узагальнення результатів, вибір методів та оцінка їх ефективності, характеристика нової якості, аналіз ступеня реалізації мети, критичне визначення недоліків. Крім того, автор наголошує на необхідності відповідності упорядкування дослідницьких завдань таким вимогам: виявлення особистістю своєї пізнавальної самостійності, евристичних умінь, а також спроможності свого творчого потенціалу, здійснення його самокорекції; орієнтація студентів на досягнення особистісно- та науково-значущого результату; залучення до громадсько-педагогічної та самоосвітньої роботи. Однією з основних дидактичних функцій навчально-дослідницьких завдань є організація пошукової діяльності відповідно до структури дослідження. У процесі такої діяльності розвивається гнучкість та критичність мислення, самостійність, формуються дослідницькі вміння.

У нашому дослідженні під навчально-дослідницьким завданням розуміємо проблемне завдання, яке передбачає вивчення певних фактів та явищ, актуалізацію знань про них з метою вироблення й систематизації суб'єктивно нової інформації про дійсність. Їх виконання передбачає здійснення студентами певних дослідницьких дій, а саме: аналіз змісту матеріалу та прийомів роботи з ним, визначення можливостей для диференціації. Залучення майбутніх учителів початкової школи до дослідження починається із формулювання

запитань. Педагоги радять створювати ситуації, які дозволять студентам самостійно сформулювати запитання для проведення дослідження. Виконання таких завдань є основою для формування не тільки методичних умінь, а й розкриває широкі можливості для розвитку дослідницьких.

Залучення студентів до дослідницької діяльності відбувається під час виконання навчально-дослідницьких завдань, що дозволяє вивчати власну професійну діяльність, визначити шляхи її вдосконалення. Отже, формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи доцільно здійснювати в процесі виконання навчально-дослідницьких завдань.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що дослідницькі вміння відіграють важливу роль у професійному становленні майбутніх учителів початкової школи. Процес їх формування описано в педагогічних дослідженнях переважно на основі традиційного погляду на організацію процесу навчання. Проте впровадження сучасних технологій навчання розкриває нові можливості для формування дослідницьких умінь. Однією з таких технологій є проектна, яка дозволяє організувати самостійну навчальну діяльність студентів та виступає одним із засобів формування дослідницьких умінь. Тому в наступних наукових розвідках важливим є висвітлення сутності та особливостей організації проектної діяльності як одного з дієвих засобів формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи.

Література

1. Андрієвський Б. М. Професійно-наукова підготовка майбутнього вчителя початкових класів : [монографія] / Б. М. Андрієвський, Л. Є. Петухова. – Херсон : Айлант, 2006. – 176 с.
2. Бурчак Л. В. Формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя хімії в системі вищої освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Л. В. Бурчак. – Полтава, 2012. – 20 с.
3. Гальперин П. Я. Введение в психологию : учеб. пособ. [для вузов] / П. Я. Гальперин. – М. : Книжный дом „Університет”, 1999. – 332 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України [головний ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Кловак Г. Т. Генеза підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у вищих педагогічних закладах України (кінець XIX- XX століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Г. Т. Кловак. – К., 2005. – 40 с.
6. Князян М. О. Навчально-дослідницька діяльність студентів як засіб актуалізації професійно значущих знань (на базі вивчення іноземних мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / М. О. Князян. – Одеса, 1998. – 16 с.
7. Остряньська О. А. Формування комплексних педагогічних умінь у майбутніх учителів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Остряньська Олена Анатоліївна. – К., 2002. – 259 с.
8. Раков С. А. Математична освіта: компетентнісний підхід з використанням ІКТ : [монографія] / С. А. Раков. – Х. : Факт, 2005. – 360 с.

9.Рогозіна О. В. Формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 „Теорія і методика трудового навчання” / О. В. Рогозіна. – К., 2007. – 19 с.

10. Семиченко В. А. Формування дослідницької культури молодих науковців : [монографія] / [В. А. Семиченко, В. П. Андрущенко, В. В. Олійник та ін.]; за ред. В. А. Семиченко. – К. : Пед. думка, 2007. – 133 с.

11. Степанюк А. В. Розвиток дослідницьких умінь студентів як складова професійної підготовки майбутніх учителів. – [Електронний ресурс] // А. В. Степанюк, Л. С. Барна / Режим доступу: <http://www.tspu.edu.ua/php1/include/resurs/kms/22/chapter03.pdf>.

12. Фалько М. І. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів музики у вищих педагогічних закладах освіти : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Фалько Марина Іванівна. – К., 2005. – 229 с.

References

1.Andriievskiyi B. M. Profesiino-naukova pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv : [monohrafiia] / B. M. Andriievskiyi, L. Ye. Petukhova. – Kherson : Ailant, 2006. – 176 s.

2.Burchak L. V. Formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia khimii v systemi vyshchoi osvity : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 „Teoriia i metodyka profesiinoi osvity” / L. V. Burchak. – Poltava, 2012. – 20 s.

3.Halperyn P. Ya. Vvedenye v psykholohiyu : ucheb. posob. [dlia vuzov] / P. Ya. Halperyn. – M. : Knyzhnyi dom „Universytet”, 1999. – 332 s.

4.Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy [holovnyi red. V.H. Kremen]. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.

5.Klovak H. T. Heneza pidhotovky maibutnoho vchytelia do doslidnytskoi pedahohichnoi diialnosti u vyshchykh pedahohichnykh zakladykh Ukrainy (kinets KhKh- KhKh stolittia) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora ped. nauk : spets. 13.00.01 „Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky” / H. T. Klovak. – K., 2005. – 40 s.

6.Kniazian M. O. Navchalno-doslidnytska diialnist studentiv yak zasib aktualizatsii profesiino znachushchykh znan (na bazi vyvchennia inozemnykh mov): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.01 „Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky” / M. O. Kniazian. – Odesa, 1998. – 16 s.

7.Ostrianska O. A. Formuvannia kompleksnykh pedahohichnykh umin u maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Ostrianska Olena Anatoliivna. – K., 2002. – 259 s.

8.Rakov S. A. Matematychna osvita: kompetentnisnyi pidkhid z vykorystanniam IKT : [monohrafiia] / S. A. Rakov. – Kh. : Fakt, 2005. – 360 s.

9.Rohozina O. V. Formuvannia doslidnytskykh umin u maibutnykh uchyteliv trudovoho navchannia : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 „Teoriia i metodyka trudovoho navchannia” / O. V. Rohozina. – K., 2007. – 19 s.

10. Semychenko V. A. Formuvannia doslidnytskoi kultury molodykh naukovtsiv : [monohrafiia] / [V. A. Semychenko, V. P. Andrushchenko, V. V. Oliinyk ta in.]; za red. V. A. Semychenko. – K. : Ped. dumka, 2007. – 133 s.

11. Stepaniuk A. V. Rozvytok doslidnytskykh umin studentiv yak skladova profesiinoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv. – [Elektronnyi resurs] // A. V. Stepaniuk, L.S. Barna / Rezhym dostupu: <http://www.tspu.edu.ua/php1/include/resurs/kms/22/chapter03.pdf>.

12. Falko M. I. Formuvannia doslidnytskykh umin maibutnikh uchyteliv muzyky u vyshchykh pedahohichnykh zakladakh osvity : dys... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Falko Maryna Ivanivna. – K., 2005. – 229 s.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена аналізу дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи як проблеми педагогічної науки. Детально розкрито дефініції “формування”, “навчально-дослідницька діяльність”, “науково-дослідницька діяльність”, “науково-дослідницька компетентність” тощо.

Авторкою статті зазначено, що в процесі дослідницької діяльності молодий науковець повинен пройти всі або принаймні більшість стадій пошуку.

У роботі наголошується, що формування дослідницьких умінь майбутніх учителів є складовою більш широкого процесу – формування в студентів дослідницької компетентності. Вона передбачає пошук, аналіз та відбір необхідної інформації, її осмислення, перетворення, збереження та впровадження в практику, розширення пізнавальних ресурсів, розв’язання пізнавальних завдань у різних видах діяльності, володіння прийомами діяльності в нестандартних ситуаціях.

Охарактеризовано складові дослідницької компетентності, основою яких є відповідні дослідницькі уміння як необхідна умова стабільності їхнього професійного рівня.

Зазначено, що формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи здійснюється найбільш ефективно під час розв’язання навчально-дослідницьких завдань, виконання яких передбачає здійснення студентами певних дослідницьких дій, які є основою для аналізу змісту матеріалу та прийомів роботи з ним, визначення можливостей для диференціації.

У статті подається авторське визначення навчально-дослідницького завдання, яке розуміється як проблемне завдання, що передбачає вивчення певних фактів та явищ, актуалізацію знань про них з метою вироблення й систематизації суб’єктивно нової інформації про дійсність

Залучення студентів до дослідницької діяльності відбувається під час виконання навчально-дослідницьких завдань, що дозволяє вивчати власну професійну діяльність, визначати шляхи її вдосконалення.

Результатом дослідження є висновки про те, що процес формування дослідницьких умінь описано в педагогічних дослідженнях переважно на основі традиційного погляду на організацію процесу навчання. Проте впровадження сучасних технологій навчання розкриває нові можливості для їх формування.

Ключові слова: *уміння, дослідження, педагогічні уміння, навчально-дослідницькі завдання, формування дослідницьких умінь.*